

Program komplexní preventivní práce s dětmi „rizikové skupiny“

1. etapa

Cíl: Identifikovat žáky, které patří do „rizikových skupin“.

Prostředky, metody, techniky

1. Cílený rozhovor s vedením školy, třídními učiteli a učiteli jednotlivých předmětů.
2. Sociální, psychologické, pedagogické pozorování žáků při různých životních situacích (třídní učitel).
3. Rozpracování charakteristiky povahy žáků s problémovým chováním (třídní učitel).

Výsledek: Na základě psychologických pedagogických výzkumů identifikace dětí „rizikové skupiny“ ve škole.

2. etapa

Cíl: Prokoumat zvláštnosti rodinných vztahů a vliv rodiny na formování osobnosti žáka. Podporovat optimální vzájemnou interakci s rodinou.

Prostředky, metody, techniky

1. Důvěrný rozhovor s rodiči a žákem o následujících otázkách:
  - a) Kdo se na výchově dítěte podílí především?
  - b) Jak se dítě vyvíjelo v prvních letech života, došlo v tomto období k nějaké události či incidentu, který by ho mohl ovlivnit, tj. znepokojit nebo vyděsit?
  - c) K jakým metodám výchovy se rodiče uchýlili v předškolním období dítěte, jaké byly komentáře rodičů k jeho chování v tomto období, co je nejvíc znepokojovalo?
  - d) Jak se dítě vyvíjelo během studia (základní, střední škola), chodilo ochotně do školy?
  - f) S jakými obtížemi se rodiče při výchově školáka potýkali, jak je překonávali, jaké psychologické a pedagogické nástroje používali a jaký to mělo účinek?
2. Průzkum „Analýza úzkosti v rodině“ (dle Edmonda Georgieviče Eidemillera).
3. Test-dotazník rodičovského přístupu (Varga Anna Jakovlevna, Vladimír Viktrovič Stolin).
4. Poradenství rodičům v oblasti prevence dětské kriminality a návykového chování.
5. Seznámení rodičů (opatrovníků) s věkovými charakteristikami dětí a pomoc při navazování optimální vzájemné interakce mezi nimi.
6. Rozhovor o právech a povinnostech rodičů a dětí.

Výsledek: Získání charakteristiky jednotlivé rodiny a jejího vlivu na formování osobnosti žáka. Optimální vzájemná interakce s rodinou.

3. etapa

Cíl: Prozkoumat osobnostní a charakteristické rysy žáka.

Prostředky, metody, techniky

1. Důvěrný rozhovor s žákem.
2. Shmishikův test (Hans Schmieschek) „Charakter, akcentace charakteru“.
3. Eysenckův test osobnosti: „Dospívající temperament“.
4. Lüscherův test (analýza vnitřního psychického stavu žáka).
5. Stanovení úrovně sebeúcty podle Jamesova vzorce.
6. Testy Snydera „Sebeovládání v komunikaci“ a „Komunikační schopnosti“
7. Test ke zjištění míry rovnováhy žáka.
8. Dotazník Buss-Durkey „Diagnostika stavu agrese“.
9. Rathausův test „Sebevědomí“.
- 10, 11, 12,... a další testy a techniky v závislosti na konkrétním problému.

Výsledek: Získání psychologického portréту osobnosti žáka (včetně fixace odchylek).

4. etapa

Cíl: Určit postavení žáka v systému mezilidských vztahů. Identifikovat jeho referenční skupinu a její vliv na formování osobnosti žáka.

Prostředky, metody, techniky

1. Sociometrie (Zjištění postavení žáka ve třídě a jeho neformální skupině.).
2. Referentometrie (Identifikace hlavních referenčních skupin dítěte).
3. Besedy se žáky na tato témata:
  - a) S kým se kamarádí a co ho s kamarády spojuje?
  - b) Jak ho ovlivňují kamarádi?
  - c) Co dělá dítě ve svém volném čase?
  - d) Jaké místo v systému mezilidských vztahů podle žáka zaujímá a je-li s tímto místem spokojen?
4. Technika „Learyho test mezilidských vztahů».

Výsledek: Získání na základě diagnostik údajů o postavení žáka ve třídě. Identifikace referenčního okruhu dítěte a jeho vliv na rostoucí osobnost.

5. etapa

Cíl: Prozkoumat kognitivní orientaci, hodnotové orientace a profesní sklony teenagera.

Prostředky, metody, techniky

2. Technika „hodnotové orientace“.
3. Expresní diagnóza sociálních hodnot jednotlivce (Galyan)
4. Eysenckův test temperamentu.
5. Hollandův test profesního vývoje.
6. Diferenční diagnostický dotazník (výzkum kognitivních zájmů žáka, kariérové poradenství).

Výsledek: Získání obrazu kognitivní orientace, hodnotových orientací a profesních sklonů teenagera.

6. etapa

Cíl: Na základě získaných údajů o žákovi a jeho sociálním mikroprostředí určit:

- opatření, které napomůžou socializaci dítěte;
- vhodnou strategii a konkrétní opatření pro výchovnou práci a nápravu negativních projevů žákova chování;
- sociálně transformativní práci s teenagerem tím, že jej zapojíte do činností, které ho zajímají a ke kterým má sklony (kluby, kroužky, volitelné předměty).

Prostředky, metody, techniky

1. Navazování důvěryhodných vztahů pro vedení rozhovorů (empatické + aktivní naslouchání), podpora vzdělávání a výchovy teenagera.
2. Překonávání možných bariér v komunikaci. Rozvoj komunikačních dovedností, v případě potřeby konstruktivní opatření zaměřená na překonání konfliktních situací (tréninky, rozvojové kurzy, úkoly, účast dospívajícího na společensky užitečné práci atd.).
3. Aktivní vedení práce prevence kriminality (se zapojením specialistů, ale i samotného teenagera, jako vykonavatele nebo koordinátora preventivních projektů).
4. Pomoc v procesu formování adekvátního sebevědomí (rozhovory, které přimějí teenagera rozpoznat jeho skutečné a vytoužené úspěchy).
5. Zapojení žáků do skupin, kroužků, volitelných předmětů dle jejich zájmu.
6. Poskytování doporučení žákům, rodičům, učitelům na základě konkrétních problémů.

Výsledek: Prevence a překonávání krizových situací. Vytváření bezpečného prostoru pro rozvoj rostoucí osobnosti. Obnova příznivého psychického mikroklimatu ve školním prostředí.